

clínica verge de meritxell mig segle

EL 7 de novembre del 1971 el copríncep episcopal **Joan Martí Alanís** acompanyat dels síndics **Francesc Escudé** i **Eduard Rossell** inauguraven la **Clínica Verge de Meritxell** al peu de la zona del **Falgueró** a Escaldes-Engordany i a prop del **Roc de les Anelletes** on hi havia els estudis de **Ràdio Andorra**. Feia uns mesos, concretament l'1 d'abril, que s'havia obert al públic amb la benedicció que mossèn **Blai** havia fet de la talla de la **Verge de Meritxell** d'en **Sergi Mas**¹. D'això ja fa mig segle. Avui la clínica forma part subsidiària del complex de l'**Hospital Nostra Senyora de Meritxell** i atén les visites externes quedant amagada darrere el nou establiment sanitari i de l'estrenat tanatori.

L'edifici el va bastir l'arquitecte català establert a Encamp **Josep Canela Tomás** pare dels centres escolars que, pels dos sistemes educatius, es bastiren a totes les parròquies a la dècada dels seixanta en la línia del que s'ha dit **Arquitectura del Granit** degut a la presència d'aquesta pedra en els seus paraments. Podríem dir que la **Clínica Verge Meritxell** és el darrer edifici d'aquest regionalisme arquitectònic nostrat i possiblement el millor de l'autor. Ara bé, el què no sap massa gent és que prèviament hi va haver un concurs. No sabem si **Canela** es va presentar, però, si ho va fer no va quedar entre els cinc guardonats.

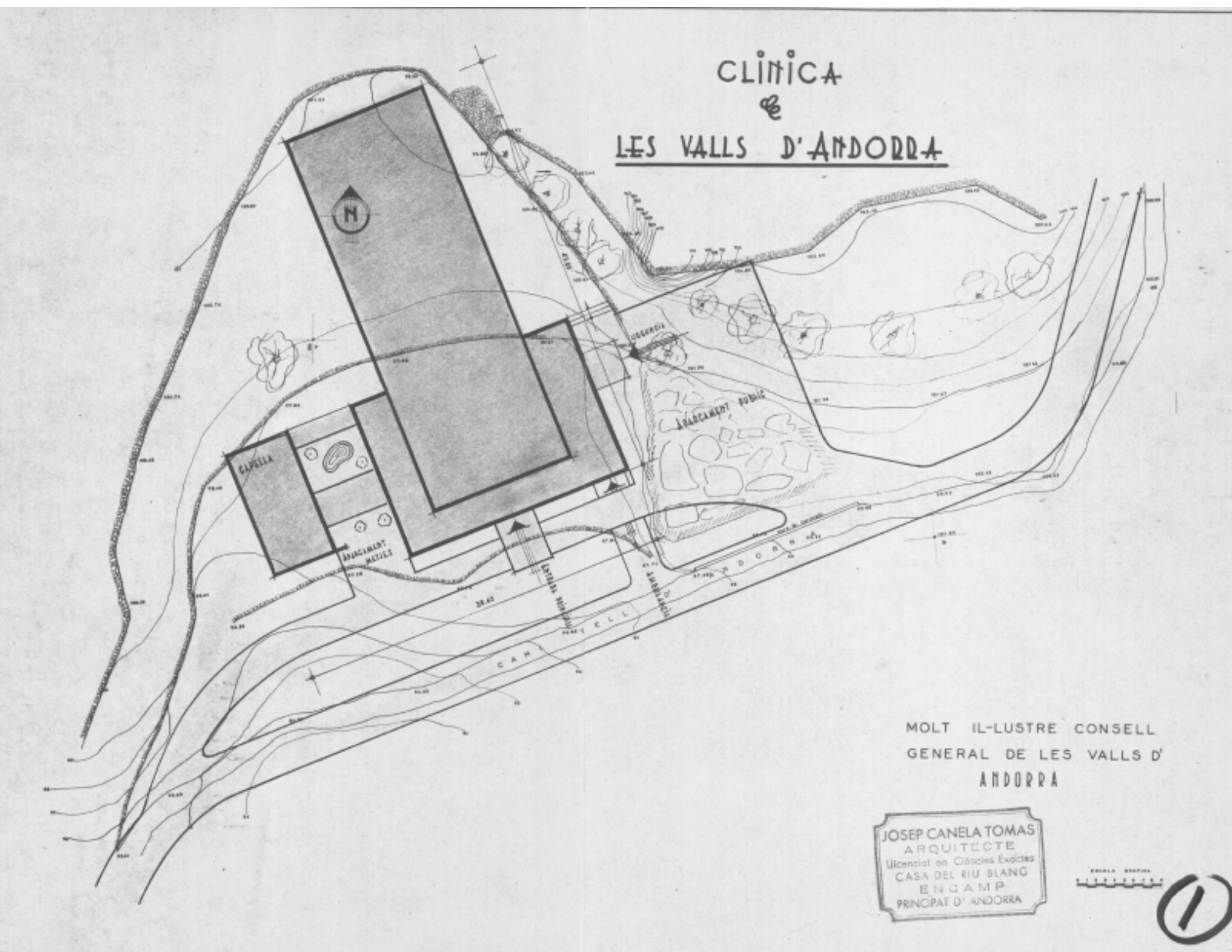
El projecte executiu d'en **Canela**, que custodia el ministeri d'Ordenament, presenta un edifici compost de dos paral·lelepípedes paral·lels units per la planta baixa i el semisoterrani. Els volums se situaven perpendiculars a la carretera aprofitant la profunditat del solar i deixant a ponent una esplanada per l'aparcament. Estava previst una variant de servei sobre pilars que permetia entrar alhora al semisoterrani i a la planta baixa, però finalment, en l'edifici que bastiren els germans **Cervós** no es va contemplar, restant l'edifici alineat al carrer.

¹ J. Marquet, Clínica Verge Meritxell. Així ho vaig viure, 2021, inèdit.

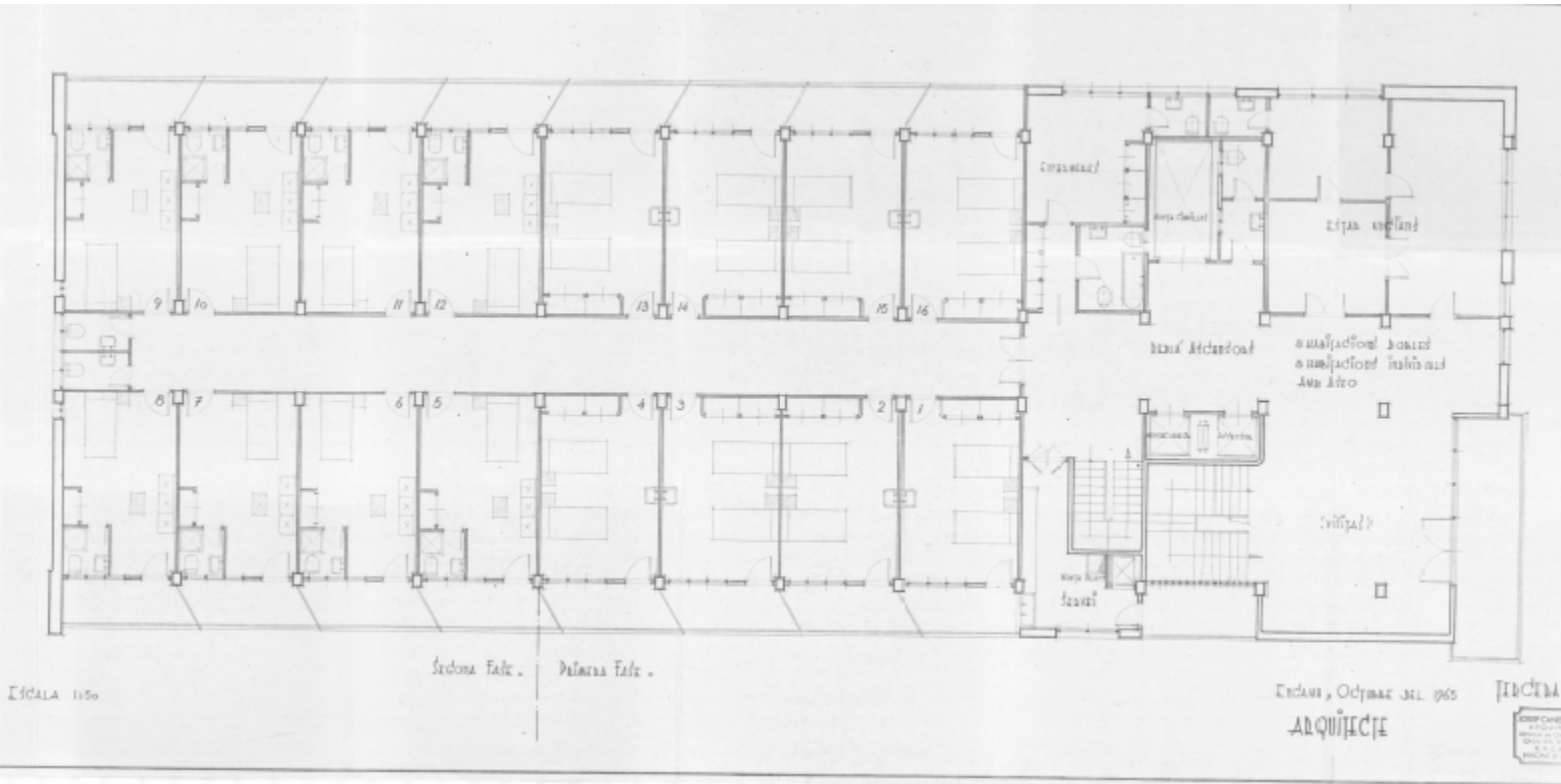
clínica verge de meritxell mig segle

El solar disponible per la clínica tenia forma triangular amb la hipotenusa recolzada en la carretera. **Canela** situa el cos sanitari en la línia de l'alçada del triangle.

clínica verge de meritxell mig segle

La situació del volum sanitari permetia una distribució en planta amb un passadís central i habitacions a banda i banda sense vistes sobre la carretera, fet que donava major tranquil·litat als malalts. Aquest devia ser un dels principis de partida del projecte, ja que, com es pot veure en la planta, fins i tot inclina la separació entre balconcs per augmentar la privacitat dels pacients.

clínica verge de meritxell mig segle

El centre sanitari tenia tres plantes i sota coberta rematada per un singular llosat trencat. Allotjava cinquanta habitacions individuals amb balcó, lavabo i inodor però sense dutxa. La capella es cobria amb un llosat d'un sol vessant i estava presidida per una imponent creu inscrita que semblava flotar en l'aire.

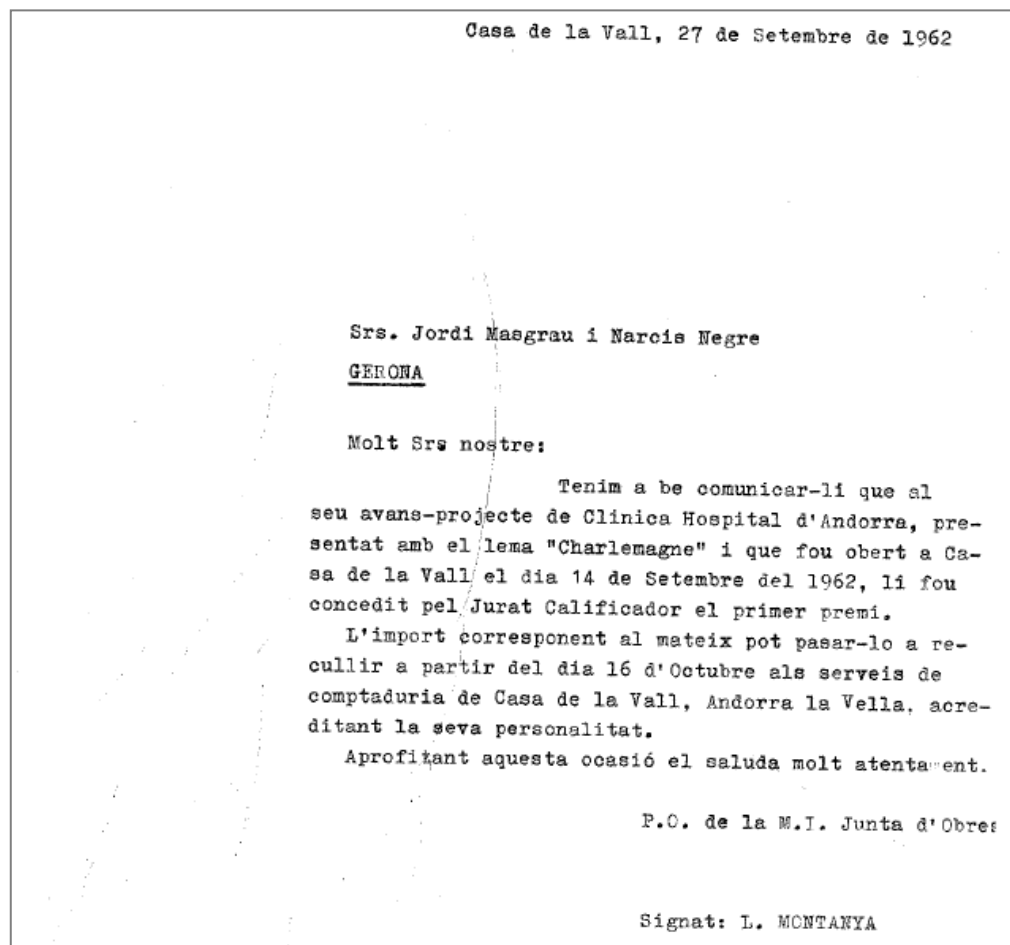
Fins aquí un repàs al projecte executiu que va servir per bastir la clínica actual. Sense dubte una bona solució. Però com eren les propostes premiades en el concurs del 1962? Seguien la mateixa idea o eren totalment diferents? No sabem quanta gent es va presentar al concurs. Només coneixem els que van ser guardonats perquè se'ls va notificar per carta el resultat. Tot ells arquitectes reconeguts que tindran una carrera professional remarcable.

clínica verge de meritxell mig segle

La resolució del jurat va ser:

- Primer premi per a **Jordi Masgrau Boschmorar i Narcís Negre Tibau**.

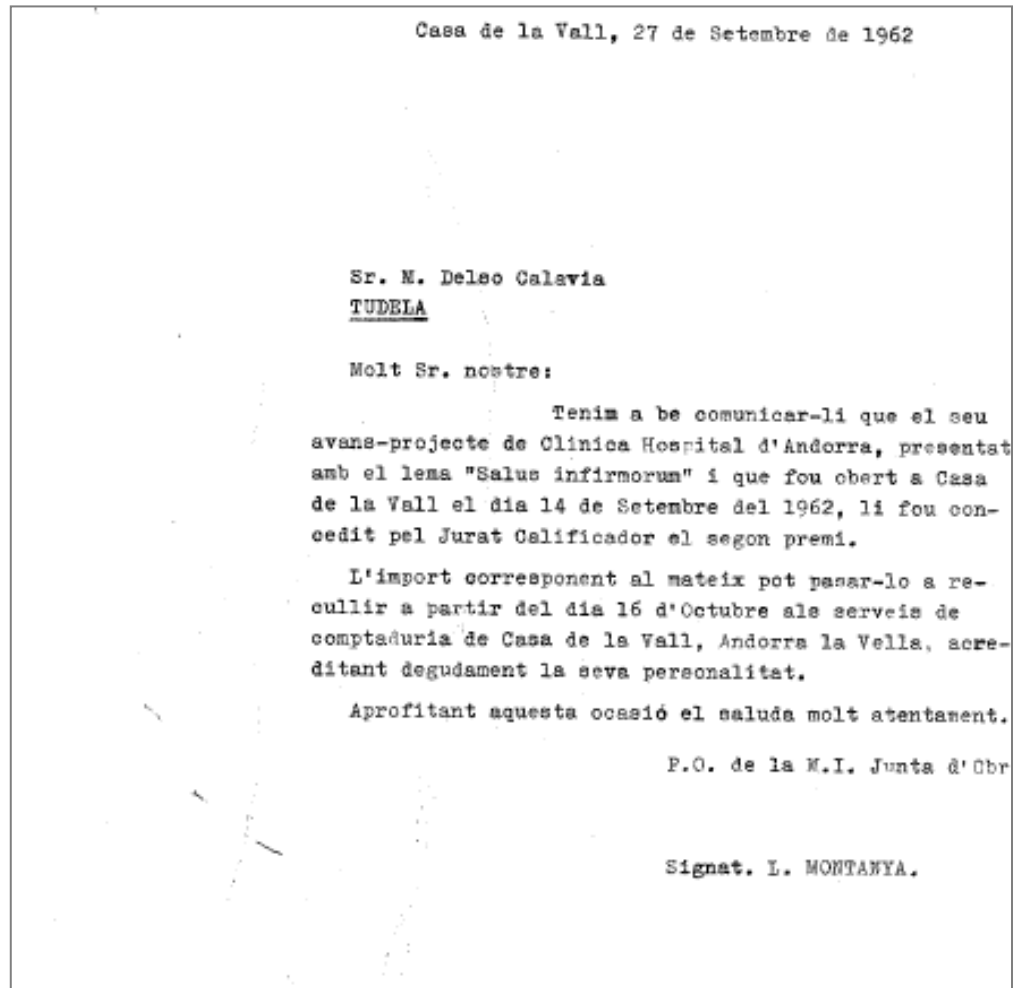

Els arquitectes **Jordi Masgrau Boschmorar i Narcís Negre Tibau** van compartir despatx d'ençà que acabaren la carrera. Són reconeguts per obres com els habitatges del barri de **Vilaroja** a **Girona** o la **Clínica Salus Infirmorum** i l'edifici del **Club Nàutic** a **Banyoles**. Només ens consta un projecte de **Masgrau** a **Andorra la Vella**. Es tractava un petit xalet a les **Costes d'en Gillemó** ja desaparegut.

clínica verge de meritxell mig segle

- Segon premi per a **Enrique Mariano Delso Calavia**

Enrique M. Delso Calavia² (1922-2014) era llicenciat en ciències exactes i doctor arquitecte. Va tenir una intensa carrera professional amb multitud de projectes entre Navarra, Aragó, Catalunya, Castella i Lleó, Madrid i Andorra que van ser reconegudes amb premis com el del Col·legi d'Arquitectes d'Aragó, el 1967, per l'edifici residencial del Paseo Ruiseñores núm.1 4 de Saragossa o la ciutat esportiva Amaya en Pamplona seleccionada per l'olimpiada cultural de Mèxic, 86. En el nostre país va deixar edificis extraordinaris com l'**edifici d'oficines per a Julià Reig** al carrer Verge de Canòlic de Sant Julià de Lòria (1958) o l'edifici d'habitatges i oficines de la **Companyia Andorrana d'assegurances** a l'Avinguda Meritxell de la capital (1963).

² Veure en la nostra web: Enrique Delso Clavia a Andorra.

clínica verge de meritxell mig segle

- Tercer premi per a Marc Guenoun

Casa de la Vall, 27 de Setembre del 1962

Sr. Marc Guenoun
Perpinyan

Molt Sr. nostre:

Tenim a be comunicar-li que el seu abans-projecte de Clínica Hospital d'Andorra, presentat amb el lema "Asclepius" i que fou obert a Casa de la Vall el dia 14 de Setembre del 1962, li fou concedit pel Jurat Calificador el tercer premi.

L'import corresponent al mateix pot passar-lo a recollir a partir del dia 16 d'Octubre als serveis de comptaduria de Casa de la Vall-Andorra la Vella, acreditant degudament la seva ~~responsabilitat~~ responsabilitat.

Aprofitant aquesta ocasió el saluda molt atentament

P.O. de la M.I. Junta d'Obres.

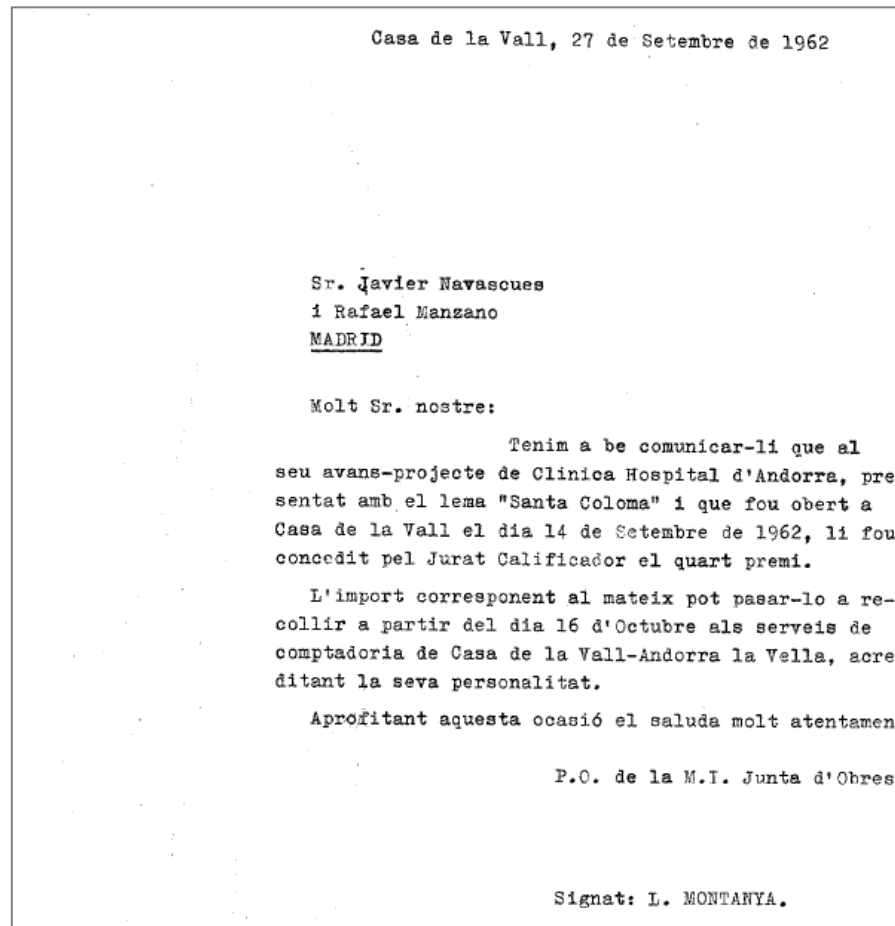
Signat. L. MONTANYA

D'aquest arquitecte nord català no tenim cap referència biogràfica ni sabem si té obra al nostre país.

clínica verge de meritxell mig segle

- Quart premi, **Javier de Navascués y de Palacio** i **Rafael Manzano Martos**.

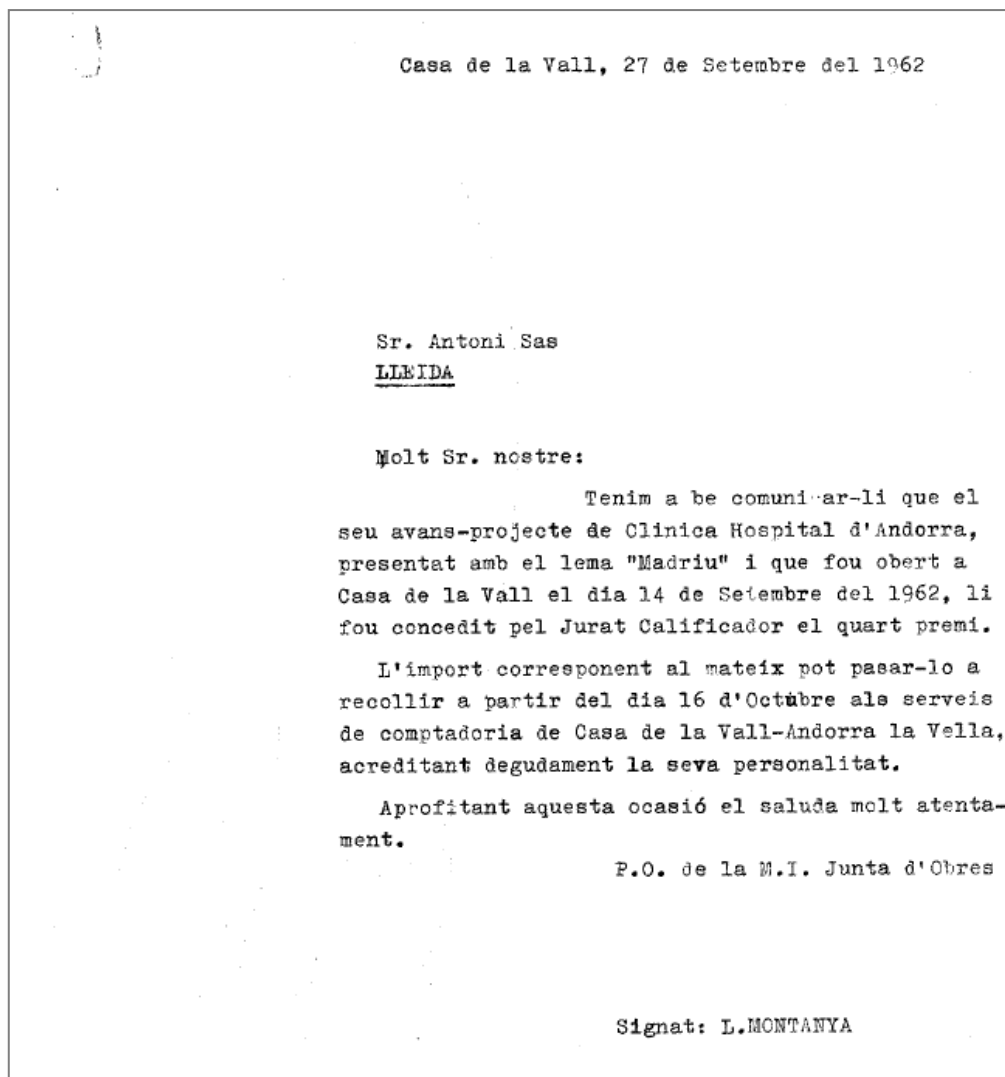
Aquesta parella d'arquitectes es van conèixer a Madrid quan estudiaven. Un venia de **Saragossa** i l'altre de **Cádiz**, ciutat en la que tots dos es van acabar establint. El primer projecte professional que van fer junts va ser el concurs de la **Clínica Meritxell d'Andorra**³ i a partir d'aquí col·laboraren en diversos treballs al sud d'Espanya. Van ser arquitectes de gran prestigi i reconeixement. **Manzano**, per exemple, va arribar a ser catedràtic d'**Història General de l'Art** en l'**Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Sevilla** i també degà de la mateixa institució. Va construir en **Los Angeles** (Estats Units), **Mosul** (Iran), **Ryad** amb **Kenzo Tange** o **Bahreim** en el golf Pèrsic. Ha estat reconegut amb guardons com l'**Orden Civil de Alfonso X el Sabio** (1967), la **Medalla de las Bellas Artes** (1972), el premi **Schiller** (1980) o el **Richard H. Driehaus** (2010). Únic espanyol amb aquesta distinció.

³ En l'article: El arquitecto académico Javier de Navascués una vida entre el urbanismo y las artes del Diari de Cádiz del 0312.2016 es diu que van ser guanyador el concurs internacional per la Clínica Verge de Meritxell. (<https://diaridecadiz.es>)

clínica verge de meritxell mig segle

- Cinquè premi, ex aequo, **Antoni Sas Llauradó**.

Del lleidatà **Antoni Sas Llauradó** tenim poques notícies. Era doctor arquitecte amb obra destacada a la capital de la terra ferma com l'edifici d'habitatges **Hermanitas de los Ricos Club Ronda** (1974) realitzat amb **Lluís Domènech, Ramon Maria Puig i Laureà Sabater**⁴. També va treballar a casa nostra com en l'edifici plurifamiliar de l'**Avinguda Santa coloma** de la capital projectat amb **F. Mocoroa i J. Cirera**.

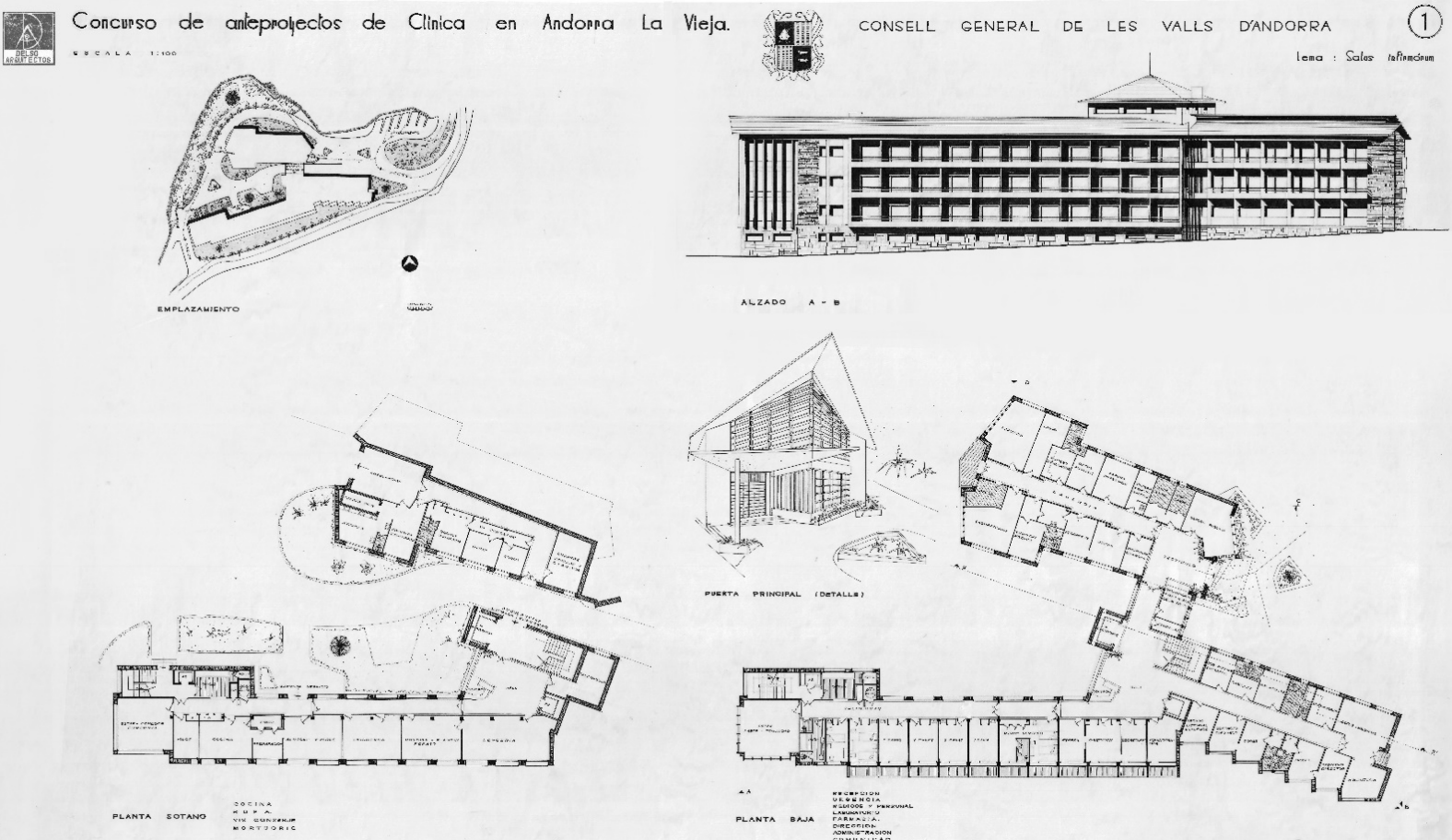
⁴ Arquitecturacatalana.cat

clínica verge de meritxell mig segle

Com va passar amb altres concursos d'arquitectura de les dècades centrals del segle XX les administracions no van guardar les propostes dels participats i, per tant, no podem conèixer les alternatives proposades. Ens ha passat amb edificis tan rellevants com el **Santuari de Meritxell** d'en **Ricard Bofill**, el conjunt residencial de la **CASS** del Grup **TAURE** o l'edifici administratiu de govern d'en **Josep Puig Torné**. Ens queda, amb paciència, cercar-ho a prop dels familiars dels arquitectes que es van presentar, tasca gens fàcil, ja que molts d'ells han traspassat o són d'avançada edat.

En el cas del concurs de la **Clínica Verge de Meritxell** hem tingut la fortuna de comptar amb la col·laboració inestimable d'en **Enrique Delso Cruchaga** que ha revisat el fons documental del seu pare fins a trobar les dues làmines presentades al concurs.

clínica verge de meritxell mig segle

Com es pot veure **Delso** també proposava dos volums però amb una disposició radicalment oposada a la d'en **Canela**. L'eix del seu projecte parteix del vèrtex de llevant del solar triangular i no pas de l'alçada. Amb aquesta disposició situa el cos principal paral·lel a la carretera amb les habitacions mirant a sud de tal forma que tenen sol tot el dia, a diferència de les d'en **Canela** on la meitat tenen sol de matí i l'altra meitat de tarda. **Delso** aprofita tot el solar a l'organitza un enginyós circuit per ambulàncies, vehicles i vianants que permet entrades diferenciades -indicat expressament en la planta d'emplaçament de la proposta-. El volum principal destinat als pacients el trenca per reduir la percepció de longitud i introduir, alhora, dinamisme en el conjunt. Darrere, i en paral·lel, se situa un segon cos de serveis mèdics i assistencials separat pel vial interior. Ambdós volums queden units pel nucli de comunicacions amb forma de torre que se situa en el centre del conjunt i equidistant de totes les parts. Al costat de la torre i en el tester del segon volum **Delso** dissenya una imponent recepció a doble alçada totalment vidriada.

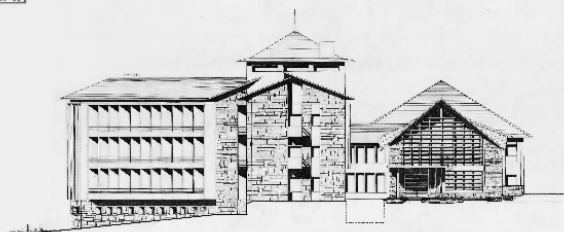
Concurso de anteproyectos de Clínica en Andorra la Vieja.

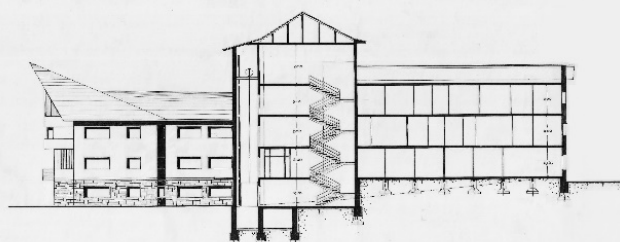
CONSELL GENERAL DE LES VALLS D'ANDORRA.

2

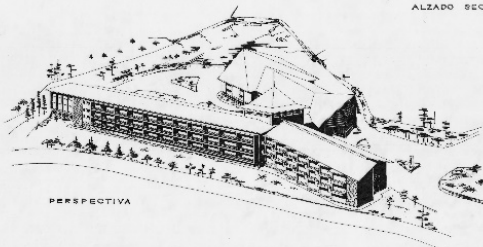
fecha : Setec Infirmeria

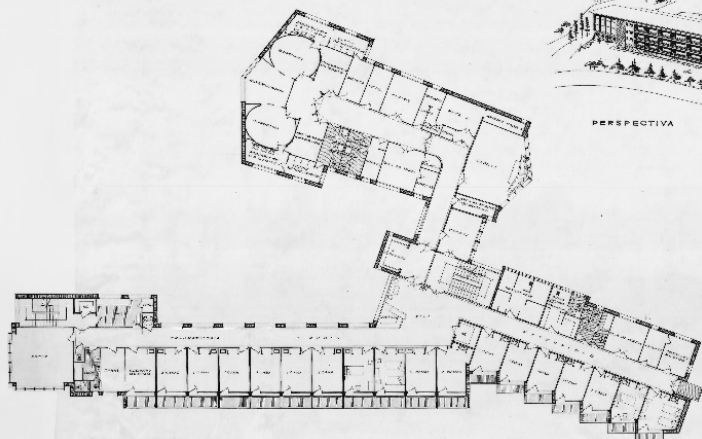
ALZADO B-C

ALZADO SECCION E-F

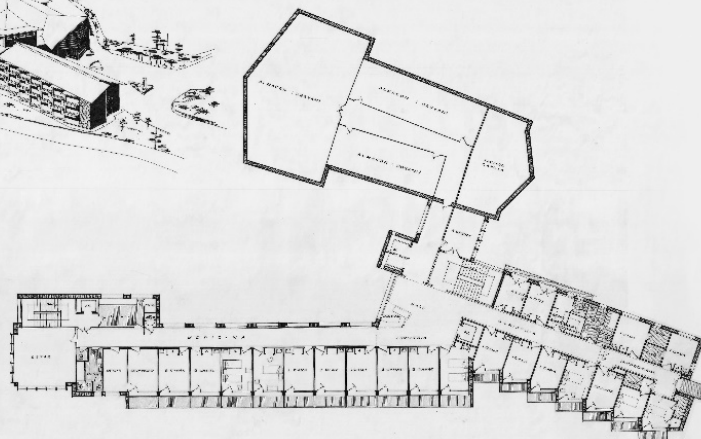

PERSPECTIVA

PLANTA PRIMERA

ESPANOL
FARMACOLOGIA
QUIRURGIA
CAPITULO

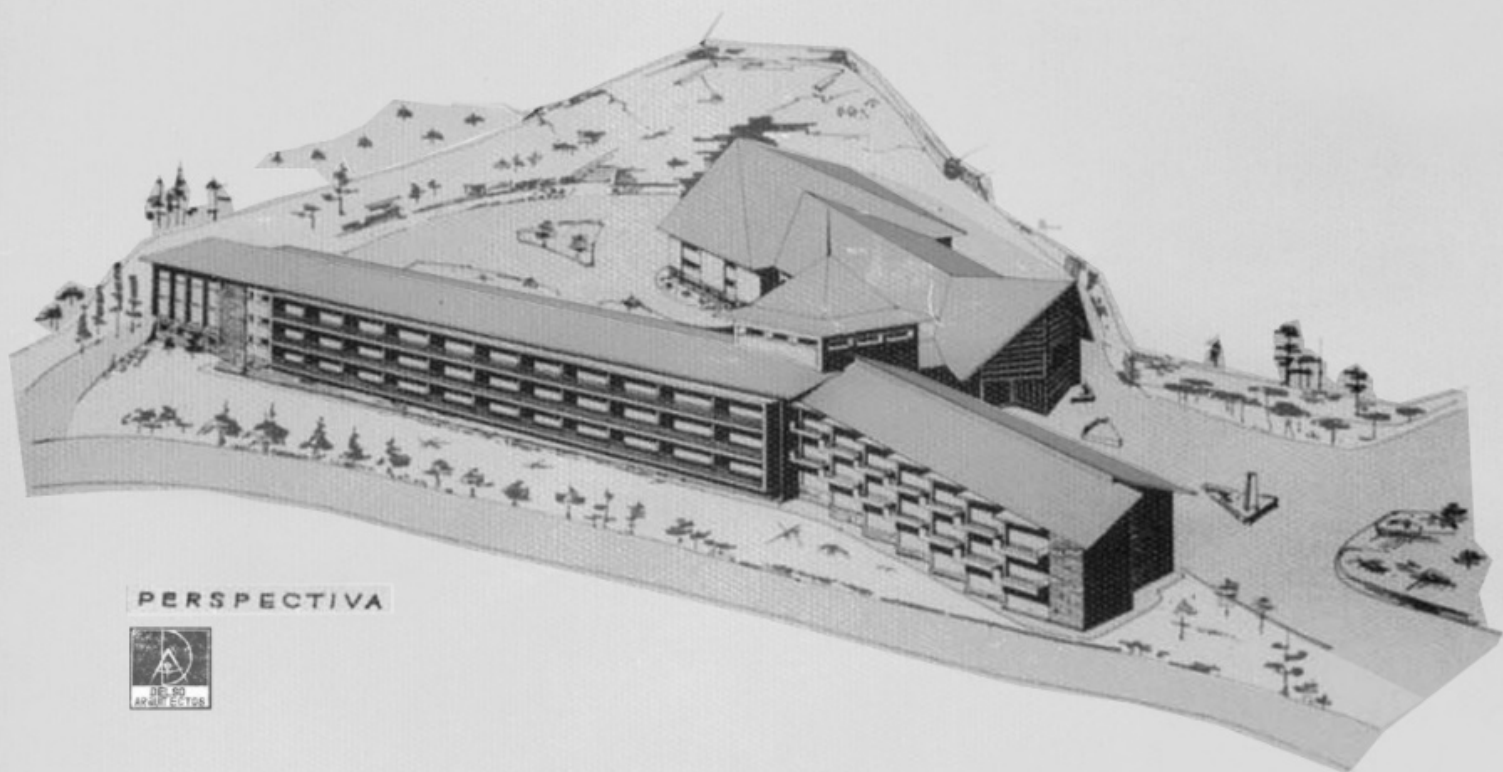
PLANTA SEGUNDA

ESPANOL
FARMACOLOGIA
QUIRURGIA
CAPITULO

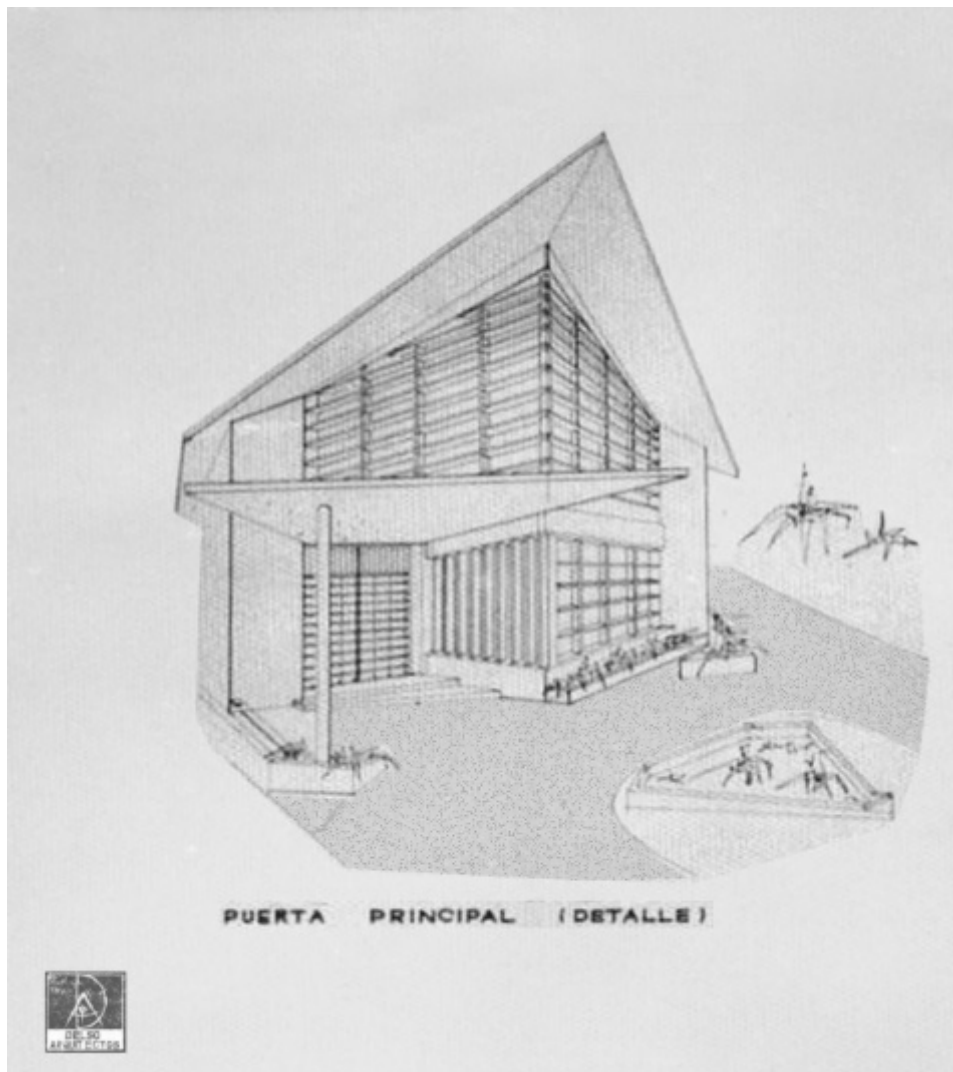
clínica verge de meritxell mig segle

En aquest projecte tornen a trobar el joc de cobertes projectades, maclades o trencades característic de l'obra andorrana d'en **Delso**. En definitiva una proposta elaborada, sofisticada, encisadora. Tota una delícia arquitectònica.

clínica verge de meritxell mig segle

ENRIC DILMÉ
dr. arquitecte

T.+376 869 558 . www.enricdilme.com

Av.Fiter i Rossell 109 . local 2
AD700 Escaldes-Engordany . Andorra

Escrit a Escaldes-Engordany, el primer dia de març del 2022